

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön Előfizetheti helyben a szerkesztő's kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Értesítőben mindenféle hirdetés felfüggés és pontosan és jutányosan közöltetik.

Mind az országgyűlési tudósítások, mind egyéb gyorsabb közölhetése végett testvérlapjaink a közelgő 1848ki január elejétől kezdve négy ízben fognak megjelenni hetenként, t. i. a Jelenkor vasárnap, kedden és csütörtökön; a Társalkodó pedig pénteken, mindegyik minden ízben egyegy íven, sürgető ok és körülmény kivánásakor meg is toldva. Előfizetési ára Budapesten házhoz küldéssel együtt az eddigi marad, t. i. borítékalanul féllesztendőre: 5 pfrt, borítékosan: 6 frt 24 kr. Postán hetenként kétszer küldve minteddig 6 fr. 24 kr. p. — négyszer küldve pedig: 7 frt 12 kr. p. a legfőbb rendeletnél fogva fölemelt postadíj miatt, mely a hetenkénti kétszeri küldésnél a postadíjt 24 pkrrel, négyszeri küldésnél pedig 1 fr. 12 krral határozta magasbittatni féllesztendőnként. — Előfizetheti helyben a szerkesztőségénél uri utca 453d. sz. Trattner-Károlyi ház első emeletén, országszerte a két testvér hazában pedig minden kir. postahivatalnál. Az ausztriai birodalomba's külföldre kívántató példányokra egyedül a bécsi cs. k. főpostahivatalnál történhetik a megrendelés.

A Jelenkor és Társalkodó szerkesztősége.

FOGLALAT. Magyarország és Erdély. (Kisfaludy-társaság; halálások. — Országgyűlés: 19 és 20 kerületi ülések: üzenet-hitelesítés, az ősiség és honatás fölötti tanácskozások. Főrendi tábla 7 8. és 9. üléseiben a választóirati viták folytatása. Előleg es.)
Értesítő.

MAGYARORSZÁG ÉS ERDÉLY.

Kisfaludy-társaság. István nádor ó. es. k. fensége, Pozsonyban dec. 5. kelt's a társaság igazgatójához intézett, kegyes leirata szerint e szépirodalmi intézet pártfogóságát elvállalni méltóztatott. Ő főhercegsége k. sorai így hangzanak: „Nemes és vitélő ur! Azon kérelem folytán, melyet címzett uraságod a Kisfaludy-társaság nevében hozzám intézett, ugyanezen társaság pártfogóságát igen szívesen elfogadom's örvendeni fogok, ha e szépirodalmi intézet hasznos működését, melynek eddig is a magyar irodalom mezején oly szép érdeme's annak emelése körül nyí belyőlyása volt, pártfogói állásomnál fogva is előmozdítanom lehetend. Egyebiránt minden jót kívánván maradok címzett uraságodnak Pozsony, karácsonb 4. 1847. Jóakarója István m. k. nádor. — A mindenható éltesse a nádort hazánk, nemzetiségünk, szellemi fejlődésünk's e szerény intézet javára is, minél tovább! kelt Pesten, dec. 14. 1847 Erdélyi János, titoknok.

Még egy pályáit érkező a költői-történelmi feladatra a határidő után, nov. 23dikán, illy jellegével: „Et documenta damus qua simus origine nati“ Ouid Ez mint elkésett pályamű, a szabályok szoros értelmé szerint a versenyzéstől elmozdított, s írójá által a társaság titoknokától minden órány viszszavehető. Egyebiránt midőn a szabályok illy szigorú megtartását minden lehető visszaélések's gyanúsítgatások kikerüléseért gyakorolja a társaság, figyelmezteti jövendőre a netalán pályázandókat, hogy a legbiztosb alkalmakat választásuk e célra, nehogy a fővárosi posta's egyéb tiszték hanyagsága vagy tudatlansága illyek körül hátráltatást okozhasson, azért jegyezzék föl pontosan a lapokban hirdetni szokott titoknok lakást, mert fájdalmas, de igaz, hogy a postahivatalok kezelői névről is alig ismervén a magyar intézetek hivatalnokait vagy hivatalosbát, leginkább az utcák és házak számát szokták csak tekinteni. Kelt Pesten dec. 7. 1847. Erdélyi János, titoknok.

Halálkozás. Szalai báró Barkóczy László székesfehérvári megyés püspök f. hó 13án regg. 1/2 11kor, szélhűdés következtében meghalálozott Pozsonyban. A derék főpapban, hazafit's nemeslelkű emberbarátot veszített a nemzet. Béke hamvaira!

Megint egy csapás érte irodalmunkat. Jelen tetségsű drámáirónk Czako Zsigmond nincs többé! Mult kedden délután Csengery barátjánál pisztolyal vetett véget nehéz kedélyű életének. Okát sokan szeretnék tudni: ne kutasatok ott okokat, hol a szív mélyén érzemények lakoznak, a köznap embereknél ismétlennék; s ne törjtek pálcát az ember fölött kinek lelkébe pillantanok nem lehetett, — szálljatok inkább magatokba, — és számjátok a jobb sorsra érdemest.

ORSZÁGGYŰLÉS.

XIX. kerületi ülés dec. 8án. Elnökök: Kende Zs. (Szatmár) és Vidos J. (Vas); jegyző Szabó M. (Vas); tárgy: üzenethitelesítés, ősiség.

Szabó M. jegyző olvassa üzenetét a kk. és rr. nek a m. főrr.hez a k. k. előadások 6ik pontja az urbéri örökösök tárgyában: „A kk. és rr. a k. k. előadások 6ik pontja által is felhivatva — törekvésük egyik főfeladatának tekintik: hogy a fenálló, de többé sem az illető felekre nézve nem kívánatos, sem a közállomány érdekével összehangzásba nem hozható urbéri viszonyokból a kibontakozás — a földesur-tökéletes kármentesítésével — hová-hamarább eszközöltessék.

Mint hogy pedig eddigi tapasztalás szerint — az örökösököt a földesur beléegyezésétől föltételező — 1840: 7ik t. cz. engedélyezése a kívánt sikerre nem vezetett; de egyebkint a k. k. előadások 6ik pontja is oda mutat, hogy e részben a fenálló engedélyező törvénynél hathatósab intézkedések kívántatnak;

Ezeknél fogva a kk. és rr. ohajtják: hogy valamint egy részről a földesurnak tökéletes kármentesítés biztosításáék, úgy más részről az urbéri tartozásoktól és szolgál-

toktől megváltás a földesur beléegyezésétől felfüggesztve tovább ne maradjon. — Ugyanezért ó. es. k. főhgségét teljes tisztelettel kérik — a főrrket pedig szives hazafiai bizodalommal felszólítják, hogy a főnebbi elvet előleg elfogadni's annak életheleptetése iránt — a szükséges részletes törvényjavaslatok elkészítésére — megbízandó országos választvány kiküldetésében megegyezni, — és ez uton a két tábla közötti egyetértésnek a részletek iránt is könnyebben leendő kieszközlésére segédkezet nyújtani méltóztatassanak. — Kívánják továbbá a kk. és rr. ezen választványt arra is megbizni, hogy azon viszonyok fölött is — melyek a birtokosok és azok földlein létező nem urbéri lakosok közt jelenleg fenforognak — külön javaslatot készítsen.

Kossuth L. (Pestm.) kívánja a kir. városok rendezése tárgyában kiküldött választványt a megyék részéről kerületenkint még egyegy taggal szaporíttatni; egyszerűsmind a szabad kerületek rendezésének ügyét ugyanazon választványra bízati.

Somsi P. (Baranyam.) Véleménye szerint a választványok kiküldésénél nem levén az arány meghatározva, nem látja szükségesnek a pótlást.

Babarczy A. (Csongrádm.) Csak méltányosnak látja ha megmaradnak a rr. az eredeti választásnál, mert a városoknak életkérdésük körül különben is nagyobb befolyást kell engedni, annival inkább, mivel a megyék elegendőleg vannak képviselve.

Kossuth L. Határozat az volt, hogy a megyékből kerületenkint 4 tag választassék, s ó csak a határozatot kívánja végrehajtani; mert a városi mostani követeknek kezébe nem akarná a városok rendezését adni. —

Szluha J. (Jászkun.) A kerületek szavazását a belrendezéssel összekötetni nem akarja, s az illy javítások ellen mindig protestál, hogy a kerületek jogai's kiváltságai alapjának ne rendtessenek meg. Kéri ó is a rendezést, de kívánja, hogy a kerületi követe befolyjanak a választványba.

Fábr J. (Bártfa) El nem hallgathatja Pestm. követének azon megtámadását, miszerint az nem akarja a városok rendezését a mostani városi követekre bízni, hogy neki ezen megtámadás fáj; és felszólítja Pestm. követét, hogy a városi követeket ismérje el törvényes követeknek, vagy ha ezt nem teszi, tehát logikája szerint indítványozza, hogy a mennyiben a városok meg nem jelentek, idéztesse nek meg.

Kossuth L. A városok ügyét nálánál melegebben senki sem pártolta, mert ő többet tett a városokért, mint az összes városi követe, azért nyilatkozatából korántsem az következtetendő, hanem ha logikára kényszerítik, az, hogy vádolandók azon zárt testületek, melynek követ ur is tagja, melyek a polgárság jogait azon nyomorult helyzetbe vitték, hol most vannak.

Pest követének a választvány-szaporítás iránti indítványát még többen pártolván: az határozatképen jelentetett ki az elnökség által, valamint a kerületek rendezésének ugyanazon választványhoz leendő áttétele is.

Moesonyi P. (Torontálm) Minden magyarizgatás elhárítása tekintetéből jövőre nézve a határozatokat irásba foglaltatni kéri. Mi el is fogadtatott.

Most szőnyegre került Somsi Pál Baranyamegye követének ősiség tárgyában indítványa.

Somsi P.: Szóló indítványát a mult és jelen viszonyainak összeállításából okadatolván elősorolta a nemességnek hajdani érdemeit, de kinyilatkoztatta azt is, hogy a jelen viszonyok közt változtatni kell a régi rendszeren saját érdeke tekintetéből. A legközelebb elvállalt közös teherviselés által — mond szóló — a nemesség minden terhekben részesül, mit azért tesz, mert hazájának a hajdankorban is mindig legnagyobb terhét viselte; mert jövedelmeit háborura's más szükségésekre áldozta. Most

azonban, midőn a harci világ elmúlt, s ipar és kereskedés állt be, hogy a honpolgároknak cselekvési tért nyújthasson: a nemességnek sem kell katonaságot affectálni, hanem simulni a kor igényeihez. De azon véleményben van szóló, hogy ha terhet akarunk nyomni a nemesség nyakára, akkor szükséges, hogy tehetségeit is szaporítsuk és biztosítsuk; mert így volt az a multban is, — midőn t. i. a nemes a haza ügyeiért's fentartásaért a távolban volt, a törvény az otthon levőket biztosította; így az özvegyek és hajadonok jogai biztosítva és a rablók ellen bátorságba téve voltak. S így fejlődött ki aztán az ősiségnek is olly széles kiterjedettsége. Valamint azonban az akkori törvények megfeleltek a körülményeknek, úgy most épen nem felelnek meg azok, sőt károsak; mert a mindenféle vagyonos osztály emelkedése, az ipar különböző ágainak előhaladása olly helyzetbe teszik a nemest, hogy neki ha javát elő akarja mozdítani, az ipar terére kell lépni. Itt azonban ebbeli céljában gátolják a nemest a régi jogokat védő törvények, melyeken javítani kell; mert azok által a vagyoni állás nemcsak ki nem fejlődik, sőt elfojtja még annak előmenetelét is.

Ez fő oka, hogy az ipar nem emelkedhetik. Ha tehát kívánjuk, hogy a nemesség fizessen, birtokát is olly helyzetbe kell tennünk, minőben más polgári javak vannak, hogy annak hasonló értéke's hutele legyen. Ezek következtiben indítványa az ősiségi viszonyok kiegyenlítését tárgyalja. Vannak ugyan — mond szóló — kik aggodnák, hogy az ősiség eltörlésének barátai a nemzetiség palladiumát megsemmisítik; most azonban senki sem hiszi, hogy az ősiség eltörlése megbuktatná a családokat. Szóló az ősiség eltörlése által nemcsak nem érzi nyugtalanítva magát, sőt célszerű honosítási törvény által intézkedvén egészen megnyugtatta. De az ősiség eltörlését szerinte egyszerre kimondani nem lehet, mert így polgári törvénykönyvünk helyett egészen újat kellene készíteni. Ő az ősiségnek módosítását's részben megszüntetését kívánja célba vésztetni; ezt pedig tenni akarja mielőbb, mert az ősiség megfosztja a nemesi vagyont attól, hogy az iparnak alapjául szolgálhasson. Azért választványt akar, még pedig szabad kezekkel kiküldeni, mely megvizsgálván a mult országgyűlés iratait is, olly javaslatot készítsen, hogy az által a föld szolgáltatása mentessék fel.

Botka Tivadar (Barsm.) Ki az ősiség és birtokviszonyaink káros létéről meg nem győződnek, azt csak sajnálni kellene. Hiszen már ezelőtt 72 évvel a félreértett fejdelem, ki országunk hátramaradása okait nemcsak szorgalmasan vizsgálta, hanem azok orvoslására hatalmának tulfeszített erejét is fordította, ezen fejdelem azon igen nevezetes és diplomatikai jelentőségű levelében, melyet Pestmegye követe minap említett, és melyet 1785ik év decemb. 30án Pálffy kancellárhoz irt, a magyarországi birtokbilinekről és azokkal szoros összeköttetésben álló fiscalitási rendszerről eképen nyilatkozott: „a fiscalitási és birtoklási rendszer, ugymond, valóban nyomasztó és gyűlöletes, mivel ugymond, egy családnak sem biztosít tulajdonijogot, miatta az atya sokszor nejét és leányát a legnagyobb sanyaruságban hagyja hátra; — az örökösök sokféleképen zaklattatik, az adásvevések végtelenül nehezítettnek, számtalan perre kimeríthetlen forrás nyílik meg, melyek néha egész családokat tönkre tesznek.“

Igy ítél József az őszinte's nyíltzívű fejdelem's mi alkalmasint utána mondjuk ezeket. De ó a cselekvény erélyes embere nemcsak így ítél, hanem a hon felvirágzását gátló ezen és más sarkalatos bajain a nemzetnek segíteni akart; és csak egytől föltételezte azt, tudniillik a nemesség adómentességi szabaditása lemondásától. És ha megfontoljuk azon dicső és üdvös regenerationalis reformokat, melyeket ez áron mintegy csereképen adni akart a nemzetnek, mi ezeknek megemlézésénél, a reformok jelen lassu korában tantalusi kínos szomjat szenvedünk. Hanem mégis meg kell közelebről ismertetnem és említenem azokat a

zért, hogy lássák küldőink, milly becsülhetlen és nagy kamatokkal viszszakerülhető kincset tőkésítettek akkor, midőn e' napokban az adót megajánlották általunk. Ugyanis József a' félreértett jó szándéku fejedelem az adómentesség lemondása fejében meg akarta szüntetni: **1)** mikép maga nevezte a' gyűlöletes és nyomasztó fiscalitási rendszert és helyette adni tőkésletes birtoktulajdont; **2)** a' vámok és harminczadok teljes megszüntetését és szabad kereskedést; **3)** az elfojtott felszabadítását és pártfogását; **4)** a' deperditák, alimentatio és szállás megszüntetését; és végre **6)** az adó-megajánlásnak's felemelése vagy csökkentésének jogát. És ime ezen mag, melly **72** év előtt vettetett fejedelmi kézzel, mint sok más általa elvetett mag, termékeny földbe esett's nemcsak kikelt, hanem egészséges növényne is fejlődött, és mint érett, aratásra is vár; csak az a' nagy feladás: mikép kezdjük és végezzük azt. Egyébiránt az imént mondottak is bizonyítják azon igazságot, mellyet Pest követe minap mondott, midőn figyelmeztetett bennünket azon öszszeköttetés-re, melly az adó, ösiség és más több reformtárgy közt létezik. Azonban midőn mostani ösiségi és birtoklási törvényeink bilincseiből kibontakozni akarunk, és birtokviszonyainkat újban kívánjuk rendezni és reformálni, nem szabad megfeledkezni azon törvényességről, melly szerint ösiségi jelen rendszerünk nemcsak minden törvényeinken és institúcióinkon keresztül van szöve, hanem alkotványunk egyik tényezőjét és sarkkövét is teszi, mit tagadni nem lehet. Szembe kell tehát nézni azon szövetségnek bátran és kellő készséggel, és a' helyzeteket voltaképen kell constataroznini: ez lesz azon út, mellyen a' nehézségeket legyőzhetjük. Kettőt kell constataroznini tehát: a) a' czélokot, mellyeket az új rendszer által el akar érni a' nemzet; b) az elveket vagy alapokat, mellyekre az új rendszert kell építeni.

Mi a' czélokot illeti: valóban nagy czélokot tűzött ki magának a' nemzet, és azok nem állanak kevesebből mint abból, hogy ezen reform által a' birtok tulajdonsága és a' birtok biztossága, mind a' korona mind magányosak irányában, az annyira szükséges és félszeg szabályaink miatt eddig utól nem ért hitel, a' perlekedési szomjnak daivalatiója és az igazság-kiszolgáltatásnak üdvös elrendezése utóléressék. Küldőim ezt ohajják és semmi nincs könnyebb, mint ezen szép, üdvös czélok kitűzése. De annál nagyobb és nehezebb feladat azon elvek és alapok constatarozása, mellyekre az új birtoklási viszonyok rendszerét kell építenünk. Ezeknek megválasztásától függ ezen nagy és szövényes tárgynak szerencsés vagy szerencsétlen megoldása. Nem akarok azonban ezuttal ereszkedni ezen elveknek és alapoknak tárgyalása és taglalásába, mert hiszen e' körül fog forogni az egész's ebből áll úgy szólván az egész dolog veleje. Ámbár pedig igen kívánatos és üdvös lenne az egész házára, ha ezen új birtok és törvénykezési rendszer még ezen országgyűlésen egész kiterjedésében elkészülne; azon esetre mindazáltal, ha tán reményeink egészen nem teljesednének, igen czélszerű lenne erre nézve is azon kiindulási módnak elfogadtatását elhatározni, mellyet Bereg megye követe minap az adó tárgyalásakor nyilvánított: hogy t. i. a' mi már ezuttal elfogadtatott, az olyan legyen, a' mit egy új tőkésletes rendszer alakítása folytatásában mintegy sarkköveket használni lehessen, és nem olyan kövek, mellyeket az új épület folytatásakor kivetni kelljen.

Tekintetes kk. és rr. a' reformot semmiben sem kezdette oly korán és jókor nemzetünk, mint a' birtok és törvényes rendszerünk átalakításában; és mégis a' helyett hogy ebben legtöbb ügyességet és képességet gyűjtött és szerzett volna magának, inkább az ellenkezőt kellett volna mondani; t. i. hogy semmiben sem követett el annyi kiáltó alkotványos joggyilkolást, annyi zavarosságot, és a' bírói önkénynek semmi által olly tág kaput nem nyitott, mint épen e' téren. Nézzük csak. A' magyar nemesi birtoknak legnagyobb része eredetileg tiszta tulajdon volt, t. i. azon nagy része, melly Magyarországnak meghódítása és elfoglalása után pacta conventa szerint is jure belli a' honfoglalók közt elosztatott. Erre nézve sem fejedelmi — mikor még fejedelmek kormányozták — sem királyi adománynak, sem fiscalitásnak nem volt helye; és itt csak a' birtokok azon részét illette, mellyek várjavak czime alá jöttek, mellyekre a' feudális rendszer már legrégebbi törvényeink által fel volt állítva. Kérdem, ha eleink bölcsesek lettek volna, nem kellett volna e' a' tulajdon birtokokat minden kir. adomány és fiscalitástól épen úgy megőrizni, mint a' székelyföld Erdélyben mostanig megővottat's tudva levő dolog, hogy a' székelyföldön sem jus regium, sem kir. adomány, sem fiscalitás nincs, hanem tőkésletes családi tulajdon, melly épen hasonló kutfőből eredett, millyenből foly a' birtoktulajdon a' magyarföldön az ország első elosztásakor; és a' maroknyi székely nemzet meg tudta ezen megbecsülhetlen tulajdoni jogot tartani, a' mi bölcs eleink pedig mit tettek? öszszezavarták az igaz birtoktulajdonokat a' feudális várbirtokkal, mindkettőt öszszeolvastották; de ezen vegytani műtét szerencsétlenül ütött ki reájok nézve, mert nem ezek abba,

hanem azok a' feudális birtokokba olvadtak; és a' magyar nemzet **1351**ben, midőn Lajostól jutalmat kért és méltán várt, és az arany bulla megerősítését és bővítését sürgette: abból a' legjobb törvényt, a' 4ik t. cikket, melly a' hazaszerzés bére volt, egy tollvonással engedte kitörölteni, és megvetette az általános feudális rendszer azon alapját, hogy minden magyarországi birtok a' koronától jó és a' koronához megy vissza. Kérdem tovább: lehet e' nagyobb zavarosságot, birtokingadozást és tágasb bírói önkény birtoklasi és törvényhozási rendszerünkbe behozni, mint az örökös felvallások iránt felállított szerencsétlen aliquando valent, aliquando non, által? Illyen szerencsétlen joggyilkolás, zavarosság-bírói önkényre utasításból indult meg és fejlett ki birtokviszonyaink és ösiségi rendszerünk szövényessége és bonyolódása. Érezte a' nemzet és akart, igen is akart abból kibontakozni. Semmire annyi idő, annyi erő, annyiköltséget nem vesztegettetett el, mint épen ezen újításokra, de soha célét nem ért, soha sikerre nem jutott a' nemzet. —

Mielőtt az okokat elmondanám, miért lón ez így, a' törvényhozás historijájába akarok egy kissé pillantani, 's mit állít ez? Alig született meg hosszas vajadás után a' hármas törvénykönyv **1514**ben, mellyről szerzője jósolá, hogy csak annak szentül való megtartásától fog az ország jövődjé függni; és mégis már **13** év lefolyta után kijelentette az ország, hogy neki ezen törvénykönyv nem kell, hogy ő mást akar. **1548**ban hozzáfogtak az új munkálathoz, **1564**ig és így **16** évig dolgoztak a' választványok rajta, mellyekre a' bécsi egyetem akkori kancellárja is megkérte; épen úgy, mint **1840**ben a' váltótörvények kidolgozására; és mégis eredménye nem lett e' vállalatnak, sem a' nemzetnek sem a' kormányának nem tetszett és feledékenységre ment. III. Károly idejében **1715**ben ismét választvány küldetett ki, melly ezen király uralkodása alatt igen hosszu évek során át dolgozott siker nélkül, mert csak a' hármas törvényt akarván kijavítani, nem mást mint némi glossákat készített a' várt eredmény helyett. Még Mária Terézia kormánya alatt is **1751**től **1769**ig, tehát **18** év lefolyta alatt kisebb nagyobb választványokra, sőt a' kir. curiára is bizottat a' birtokviszonyok és törvénykezési rendszer kidolgozása, ismét siker nélkül. Így történt ez az utolsó systematicum operatummal is.

Mik voltak már okai ennyi sok év és munkálat eredménytelenségének? körülbelül következők: **1)** hogy a' bajnak csak ágait nyesték, gyökerét pedig, mint mondám, nem érintették; **2)** hogy az oszlopaiban megingatott és roskadozó épületet csak foltozták; **3)** hogy nem új elveket és alapokat állítottak fel, hanem a' casuistica téren forogtak; **4)** hogy a' választványok czélszerűtlenül valának szerkesztve, és erejüket egymással versenyében és féltékenységben kimerítették; és végre **5)** hogy ezen sikeretlenségek-ből olly bizalmatlanság támadott a' nemzetben minden illy választvány iránt, hogy az mintegy vérében van már a' nemzetnek. Mind ezen okokat, mint annyi szirteket hoztam fel, mellyeket kerülni kell, ha jelenleg birtokviszonyaink új rendezésében eredményt és sikert akarunk. Küldőim meghagyásához is tartom magam, midőn e' tárgy kidolgozására egy választványt kívánok megbízni, mellynek ne köztessenek meg kezei bármilyen utasítással; csak azon czélokra figyelmeztessék, miket az új birtokrendszer által akar a' nemzet elérni, 's mellyek mint mondám, a' birtoktulajdon és birtokbiztosság, a' hitelszilárdítás, perlekedés és igazságkiszolgáltatás czélszerűbb rendezése.

S z i n t a y J. (Bereg k.) Minthogy az ösiség a' feudális kor szüleménye, 's miután ezen feudális képzeltesség több fen nem állhat: eltörli az ösiséget; eltörli pedig annyival inkább, mivel az sérti a' jogokat 's a' polgárok szabadságait. Veszélyes következmény a' oeconomiai tekintetből, mert az a' jobbágy sorsát borzasztóvá teszi. A' szabad birtok jövedelmezése megbecsülhetlen. Küldőji meg levén győződve, hogy az anyagi birtokban rejlik a' szellemi erő biztossága, 's hogy a' szellem kifejlődése a' birtok-rendezéstől függ: ohajják: hogy az ösiség egyszerre töröltesse el. A' föld-birtok maradjon azon kezekben, hová azt a' törvény rendelte. A' kir. ügynök örökösödése pedig csak végrendelet és hűtlenség esetében történjék. Jóllehet ugyan küldőji egyszerre akarnák kimondatni az eltörlést; de azért nem bánja, ha a' többség kívánatára választvány küldetik azon utasítással, hogy az ösiség eltörléséről javaslatot készítsen.

K á r o l y i I. (Nógrád k.) Kerületi választványt akar azon utasítással kiküldetni, hogy az ösiséget törölje el.

XX. k e r ü l e t i ü l é s d e c. 10. Elnökök: Vidos J. (Vas), Kende Zs. (Szathmár); jegyző: Szabó M. (Vas); tárgy: határozat és üzenethitelesítés, honosítás. Szabó Miklós jegyző: Olvassa a' dec. 9ki kerületi ülésben kelt határozatot az ösiség tárgyában, melly következőleg hangzik: „A' kk. és rr. meg levén győződve, hogy a' nemesi birtoknak az ösiségtörvényekből eredő bizonytalansága és ingatagsága mindazon intézkedésekben, mellyeket az ország jól-

léte — közhitel, és vele kapcsolatos viszonyok tekintetében multhatlanul megkíván — sarkalatos akadályul szolgál; ezen lényeges baj elhárítása czéljából kerületi választványt rendeltek az ösiség tárgyában kiküldetni a' végett: hogy tekintetbe vévén úgy a' legközelebbi mult országgyűlésen kidolgozott választványi munkálatot, mint a' k. k. előadások 5ik pontjához csatolt mellékletet is, — e' tárgyban részletes tárgyjavaslatokkal kidolgozott véleményt készítsen, és azt a' kk. és rr. nek mielőbb bemutassa. — Melly választvány tagjai következők: megyék részéről, a' dunáninneni kerületből: Bottka Tivadar, Bars; Osztrólczy Géza, Zólyom; Bartal János, Pozsony; Bachó Lajos, Trencsény; dunántuli kerületből: Somsics Pál, Baranya; Milkovics Antal, Komárom; Horváth László, Fejér; G. Széchenyi István, Mosony; tiszáninneni kerületből: Zsarnay Imre, Torna; Bernáth Zsigmond, Ung; Gábril István, Abauj; Szintay János, Bereg; tiszántuli kerületből: Maán József, Máramaros; Kállay Menyhért, Szabolcs; Korda Lőrincz, Szathmár; Egri János, Ugocsa megyék követei. Káptalanok részéről: Daróczy Zsigmond, pécsi káptalan követe; szabad kerületek részéről: Priviczter István, Fiume követe. Szabad kir. városok részéről: Szumrák János, Besztercebánya; Ándijevics Ignác, Zágráb; Háder Pál, Székes-Fejérvár; Fábry István, Bártfa; Rengei Ferdinánd, Szeged; Sági Samu, Debreczen városok követei.

Továbbá olvastatott üzenete a' kk. és rr. nek a' m. fő-rr. hez a' k. k. előadások 6dik pontja, az urbéri örökvtátság tárgyában:

B ó n i s S. (Szabolcs k.) Nehogy azok, kik benépesített pusztákon laknak, de semmi urbériséget nem bírnak, uri szolgáltatásokat teljesítsenek, kizárassanak a' törvény jóllékonysága alól: az „urbéri szolgáltatások és tartozások“ kifejezés helyett „uri szolgáltatások és tartozások“ stílus módosítást ajánl, hogy a' választványnak alkalma lehessen az uri szolgáltatásokat teljesítőket nevezetes számu osztályára is kiterjeszkedni.

Z s a r n a y J. (Torna k.) pártolja Szabolcs indítványát;

S z e n t i v á n y i K. (Gömör m.) szinte; nemkülönben Justh J. (Thuróc) ki az uriszékekre's minden urbért érdeklő viszonyokra kéri kiterjeszteni a' választvány intézkedését.

S o m s i c h P. (Baranya) Szabolcs indítványa szerződésikötelezettségből eredtmunkálatot illetvén, külön indítványra tartozandónak látja; de ezen eljárást nem is tartaná jogszerűnek, mert így ha valaki haszonbérbe adván curialis telke egy részét, azt annak értéke letétele mellett tartoznék átengedni.

B a b a r c z y A. (Csongrád) Az illyenmü uri szolgáltatásokról nem levén tárgyalás alatti üzenetben kérdés, itt csak az urbéri tanácskozásokról lehet szó. Ez volt a' mult tanácskozás eredménye.

L ó n y a y M. (Bereg m.) Megyéjében van öt kiváltásos mezőváros, mellyek nem urbéri helyek, hanem bizonyos terhet fizetnek a' földesurnak, melly néposztályra nézve szinte ki akarja terjeszteni a' törvényt, mert az mint az iparnak és szergalomnak tetemes előmozdítója leginkább megérdemli a' figyelmet.

K o s s u t h L. (Pestm. k.) Baranya megye követeivel nem ért egyet, mert ollynemű szerződéseket, minőt az érdemes követ ur említett, nem lehet kötni, azoknak a' status czéljaivali ellenkezését kimondta már az egész művelt világ. A' törvényhozásnak van joga e' tekintetben intézkedni; azért ő, jóllehet nem akarja praecooccupálni a' kérdést, hanem csak megemlíteni, Szabolcs m. indítványát pártolja.

B ó n i s S. (Szabolcs k.) Ha nem engedik meg, hogy a' birtok a' népnek tulajdona legyen, akkor helységek fogának elköltözni lakhelyeikről. Megyéjében egy helység **400** lélekkel bír, mellynek egy talpalattnyi legelőt sem adtak; fölötte nyomasztó lenne, ha ezen emberek előtt elzártnék az út magok jólletét jobb állásba helyeztethetni. Azért ő kívánja, hogy a' választvány ne zárassék el ezen tárgy fölötti véleményadástól.

B e r n á t h Zs. (Ung k.) A' népnek subsistentia kell. Ez eszme le van már téve az **1790**ki törvényekben, hol de praediis inopulatis tétetik említés. Élni kell a' népnek. És most miért nem élhet? azért, mert a' birkáknak pusztá kell; in perniciem humani generis nem lehet élnie, mert az embert nem lehet nyírni, mint a' birkát. Szabolcsnak igaza van; és azért szóló szinte intézkedni akar. — Voltak még többben, kik Szabolcs mellett nyilatkoztak, 's ezen kérdést külön sban kívánták megemlíteni, 's ezek közt

G r. S z é c h e n y i I. Mosony követe is, miszerint a' dolog philosophiája az, hogy a' viszonyok egészséges alapra álltassanak. Szóló szerint ez olly problema, mellynek megoldása még kétséges. Ő mindenkre ki akarja terjeszteni a' törvényt, még a' contractualistákra is. Azonban ezen tárgy kimenetele attól függend, hogy a' választvány miként fogja tekinteni's mikép fogadtatik el ezen tábla által.

Volt még főleg említettekén kívül több ellenzője is az indítványnak, jelesen: **M o c s o n y i P.** Torontál m. követe, ki annak elfogadása által a tulajdoni jogot látá megsértve. **M i r e K o s s u t h L.** azt jegyzé meg: hogy ilyenmü tulajdoni jog kicsépell szalma már, 's hogy a' mi **M á r i a T e r é z i a** alatt öszsze nem iratott, már sérthetlen volna. Szóló szerint bizony megsérthető mindig a' törvényhozás által, valahányszor annak szüksége előáll.

B e r n á t h Zs. aggodalma növekszik, mert ha nem segítünk a' dolgon 's ezen kérdést kedvezőleg el nem döntjük, majd **80.000** embernek utiletelet adunk, hogy menyen a' holdvilágba. Szegény ember mindig volt, még mikor a' **M i a t y á n k o t** csinálták is, mert hisz abba is be van foglalva, add nekünk a' mi mindennapi kenyérünket; 's ha vannak ilyenek, szükséges azokról a' törvényhozásnak gondoskodni. —

A' többség elfogadván ezen kérdésnek egy külön pontbani megemlítését, e' megállapodás következtében fogalmaztatá üzenetet.

Ezután szönyegre került **T u r ó c z m e g y e** követének a' honosítás tárgyában tett indítványa.

A s z t a l o s P. jegyző: olvassa a' mult országgyűlésen kidolgozott törvényjavaslatot a' honosításról 's a' külföldiekéről; melynek **1. §** a' így hangzik: „a' hon nevezete alatt értetnek mindazon tartományok, melyek a' magyar szent korona hatósága alá tartoznak.

S z e m e r e B. (Borsodm. k.) Mindinkább látjuk szaporodni az eseteket, hogy külföldiek hazánkban uradalmakat vesznek. Németországban úgy beszélnek Magyarországról, mint Éjszakamerikáról, melyet nemcsak megnépsíteni lehet, hanem még a' német nemzetiséget elősegíteni 's bennünket még amalgamisálni is lehet. A' magyar törvényhozás idegeneknek nemcsak nemességet, hanem szavazatot is adott; mit a' francia kamara tehet ugyan, de csak **100** évben tesz egyszer; az angol parlament pedig épen nem tenet. A' mult országgyűlésen az igaz nem honosítottunk, de ezt azért tettük, mert a' kir. városokon nem segíthettünk, 's nem helyezhettük őket törvényes jogaikba. Szóló szerint intézkedni kell mielőbb törvény által a' honosításról, hogy ne legyen Magyarország ezután is olyan mint egy udvar, melynek kapuja mindenkinek nyitva áll. Szóló három szempontot kíván a' honosításnál különösen tekintetbe venni: **1)** meggátolni idegenek általi veszélyeztetését nemzetiségünknek; **2)** nem akadályozni hogy pénz jöjjön be hozzánk; **3)** vigyázni kell, hogy a' legnagyobb joggal t. i. törvényhozásbai befolyással könnyen föl ne ruháztassanak a' bejövők. Nemzeti nyelvünket kívánja szóló különösen biztosítani, mert nemzeti nyelvünk szavaiban vannak örömeink és fájdalmaink, 's ha azt elvesztenők, szívünket és mindenünket vesztenők el, mert a' nemzetiség majd ugyanazonos a' szabadsággal. Nem akarja nemzetiségét elveszteni a' magyar, melynek virágása 's fontartása világegyetemi szempontból is megkívánatik. Szóló a' czimre nézve a' honosítást, mint mely nem fejezi ki eléggé az eszmét, magyarosítás vagy magyarrá tétellel kívánja fölváltani.

K o s s u t h L. Megmondák a' t. rendek a' királynak, hogy mi reformálni akarunk, de alkotmányos értelemben; a' királytól pedig a' néphez fordultak. 'S most midőn a' teendők hangya-részleteibe megyünk, a' nemzetiség első teendőnk. **Sz. István** mondása a' több nyelvűségbeni boldogságról nem áll többé; akkor igaz lehetett, mivel külföldiekhez kellett fordulni az ismértek terjesztéseért, mert **T u h u t u m** buzogányával a' civilisatiót nem lehetett behozni. Szóló intézkedni kíván, kielégítő föltételeket akar szóló, mert külföldön is, az egy **H o l l a n d i á t** kivéve, hol leghamarább tesznek valakit hollandussá, neheztve van a' honosítás mint **S z á r d i n i á b a n**, hol különféle föltételek vannak megállapítva, és **A u s t r i á b a n**, hol szinte nem egykönnyen lehet a' (Bürgerrecht) megkapni. — A' fölzetet illetőleg a' magyarosítás nem elégíti ki, fölhija azért a' philologokat, jelesen **V e s z p r é m m.** érdemes követét, hogy gondoljanak ki valami jobbat.

S e b e s t y é n G. (Veszprém k.) köv. szavakat ajánl: magyarosítás, magyar honosítás, magyar honpolgárosítás; de a' magyarítás mégis tán legkönnyebb lenne véleménye szerint.

S z e m e r e B. A' szerkezetben levő „tartományok“ szó helyett „országok“ kifejezést akar.

O s e g o v i c s M. (Horvátország k.) pártolja Borsod indítványát. —

G r. S z é c h e n y i I. a' honosítás, magyarítás, polgárosítás szavak helyett nemzetitést ajánl.

B e r n á t h Zs. a' „tartományok“ kifejezés helyett: „kaposzt részeket“ kívánna tenni, a' czimre nézve magyarrá fogadást ajánl. És ezen kifejezést: „a' magyar sz. ko-

rona alatti tartományok“ meg szeretnék változtatni, mert Erdély is a' m. korona alá tartozik.

S e b e s t y é n a' czimre nézve magyarrá és magyaritást akarja elfogadtatni, mint melyek leginkább kifejezik az eszmét; mert magyarrá lesz, ki magyarrá lesz, magyaritattik pedig az, ki magyarrá tétetik.

J u s t h (Turóc k.) nem ide tartozván a' philologizálás, jobb volna haza menni.

G r. S z é c h e n y i I. A' magyar akademiát szeretné fölszólítani, mert megvallja: neki sem tetszik az általa ajánlott nemzetítés. Pár nap mulva itt lesz a' vélemény. Ezen ajánlat elfogadtatott, a' fölzet tehát csak ezután fog elkészítettetni. A' fölidézett **1. §** azonban következőleg módosítottatott: „A' hon nevezete alatt értetik mind azon terület, mely a' magyar sz. korona hatósága alatt áll.“

Földi tábla. 7dik (10dik országos) ülés folytatása dec. **10kén**, gr. **F e s t e t i c s** Miklós hivatkozván nádor ó fenségének körutazása alkalmakor **N ó g r á d b a n** tett abbéli észrevételére, — mikép időszakunkban kormány és nemzet közti bizalom a' haladás conditio sine qua nonja, úgy tartja: hogy a' kormány legutóbbi országgyűlésünk óta eljárása nyomán lehetetlen a' nemzetben bizalomnak gerjedni, és midőn szóló a' kir. előadásokat olvasá, azt gondolá magában, qui multum vult, nihil vult. Az adminisztratori rendszert szinte nem helyeselhetvén, sérelemnek mondja, hogy midőn a' törvény a' főispánokat a' házi pénztárból rendeli fizettetni, azoknak helyettesei a' kamarától nyert fizetés által a' kormánytól függésbe tétetnek. Csudálja többi közt szóló, hogy gr. **F. A. I.** ki egykor az adminisztratori rendszer ellen nyilatkozott, ezt most oly melegen pártolja. Egyébiránt szóló az üzenetet egész terjedelmében elfogadja.

N á d o r ó fens. Ismételnem kell már szombaton tett észrevételemet, hogy a' parlamentaris m o d o r r a vigyáznunk kell; az, mit a' méltóságos szóló utószor mondott, nem idevaló.

B. P r ó n a y Albert, a' föliratnak kettős tárgya van, megemlítése azon epochának, midőn a' trónról magyar szó hallatszott, tisztelt nádorunk választása megerősített, örökös tárgy szóló szerint, a' fölírás többi tartalma ideiglenes tárgy. Az előbbiben a' kormány manifestatióját látja, a' nemzetnek „moriamur pro rege nostro“—féle manifestatiója ellenében. Szóló a' fölirat érintett ideiglenes tárgyát a' többletől elszakasztani kíváná volna, annál is inkább, mint-hogy ellenmondást lát abban, hogy a' sérelem külön részletes fölterjesztése a' fölírás szavai szerint fentartatik, és itt mégis általánosan felpanaszoltatnak. Azon vádak ellenében, hogy a' kormány egyoldalulag terjeszté hatalmát, megjegyzi szóló, mikép a' hatásköri terjeszkedés hajlama természetes, és nemcsak a' kormány hanem a' nemzet részéről is tapasztalható, de melyik terjeszkedésnek, vajjon a' kormány hatásának lefelé, vagy a' nép akaratának fölfelé volt é legyen szebb sikere? eléggé bizonyítja a' történet. Szóló a' részek vissza nem esotoltatása iránti kérdésre megjegyzi, mikép ennek oka nem az illető törvényben magában rejlik, miután annak **3 §**ában sem idő, sem sanctio megállapítva nincsen. A' Horvátország 's irántai nehézségeket szóló, ha ellenzéki tag volna, nem kívánná felterjesztetni, mert biztos adat hiányzik. Nem mondja, hogy a' horvátországi ügy valóságos sérelemnek bebizonyulni nem fogna, hanem ma azzá még megérlelve nincsen. Az adminisztratori rendszert illetőleg, szóló azt első kezdetében nem tudta törvényes elveivel megegyeztetni, és behozatala modorában csakugyan a' törvényhozás alkotmányellenes mellőztetését kénytelen elismerni; de ugy van most meggyőződve, mikint e' rendszer ellen adminisztratív tekintetben csakugyan kifogás nem lehet. Mert tagadni nem lehet, mikép a' főispánok már csak az autoritások sphaerájába jöttek, a' pusztá autoritásoknak ideje pedig aligha napjainkban le nem járt; azért maguk a' főispánok, az adminisztratióban teendett változás nélkül egészen nullificálva lettek volna. Ennélfogva szóló nem tartván helyesnek, hogy a' sérelem a' mostani felírásban megemlítettessen, a' pohárnoki indítványhoz áll. —

O r s z á g b i r ó megjegyze, hogy a' szóló szavait a' hallgatóságnak folytonos nyugtalankodása miatt jól kivenni nem lehet, —

N á d o r ó fens. „Magyarhonban született,“ ugymond, tudom tisztelni az alkotmányos jogokat, melyek egyike a' nyilvánosság, de mint ezen tábla elnöke kötelességem a' hallgatóságot inteni, hogy a' tanácskozási tárgyakra nézve se jobbra, se balra ne nyilatkozzék.“

H a u l i k György zágrábi püspök, szinte nem látja következetesnek, hogy midőn a' rr. a' sérelem részletes fölterjesztését maguknak fentartják, már a' jelen fölírásban bele bocsátkozzanak. Horvátországot illetőleg alaptalannak mondván a' rr. azon állítását, mintha ottan a' kormányrendelet egyoldalulag jött volna közbe, hosszasban fejtegeté, mikép a' tartományi gyűlésben **1590**től fogva csak azon nemesek bírtak szavazati joggal, kiket a' bán arra különösen

meghívott; és fentartván magának e' tárgyhoz, ha ex professo fog tárgyalatni, a' részletesen is hozzá szólást, ez uttal pohárnok ó exc. indítványához csatlakozik.

B. S e n n y e y Pál: A' köszönet és örömnilyványításra nézve a' felirási javaslattal egyet ért, de nem a' sérelemre nézve, mint melyek még tárgyalva nem levén, olyakká nem bizonyultak be. Szóló kiterjeszkedvén az ellenzék parlamentarizatorára, nem tartja loyalisnak egyedi szándék fölött vitatkozni, mit a' priori mindenkor jónak kell feltenni, azért azok, kik kormányunk eljárását absolutisticus és bureaucraticus tendenciákról vádolják, leggyöngédebben szólva — tévedésben vannak; mert elfelejtik, miként befolyás: moralis hatás következtvénye, és jót e' nélkül egyáltalában tenni nem is lehet, azért szükséges, hogy a' kormány is, ha üdvösen akar működni, erőt fejtessen ki, és a' világ eseményeiből tanuljunk, hogy ott volt a' győzelem, hol az erő böseséggel párosult. **W. B.** előadására megjegyzi, mikép, noha az ellenzék szüntelen hirdeti, hogy a' kormány köteles rendet fentartani, mégis minden ellen mi a' rendfentartás érdekében fölülről jó, systematicus feltékenység terjesztetik, egyszerű adminisztrationalis cselekvényekben politikai irányt vélnek lappangani, és legloyalisabb intézkedéseit a' kormány gyanúsítással illetik. Kéri szóló **b. W-t**, hogy eszközölje ki, miszerint az adminisztrationalis tárgyak a' politikai nézetektől választassanak el, és ekkor bizony nem fog mindent oly színben látni, mint most. Az adminisztratori rendszerre nézve különösen ugy vélekedik szóló, hogy az nem fogott volna oly sérelmesnek látszani, ha a' bírálata a' feltékenységet, nem pedig ez amant előzi vala meg. — Végül kívánatát fejezvé ki szóló, hogy mindkét pártbeliek a' törvényes rendfentartás érdekében egyesülének, szavazatával pohárnok ó excájának indítványához járul.

G r. W e n k h e i m Antal hasonlóképp pártolta a' pohárnoki javaslatot; ellenben

B. J e s e n á k János öröm-és hála-érzelemben a' törvényhozói kötelesség érzetét elfojtani nem lehetvén, ugy van meggyőződve, hogy sérelmeink fölemlítését elmulasztanunk nem szabad, mert csakugyan tagadhatlan, mikép az **1790: 10.** tcz. nem valóság; tanúságul szolgálunk többek közt az **1811**ki finantzcsapások, miknek káros következtvényeiből a' nemzet kivergődni ekkorig sem tudott, azonkívül ama tény, miszerint katonai növendék-intézetet felállítani nem tudott a' nemzet, mert nem akará a' nemzetiség érdékét idegenszerű érdekek alárendelni. A' kormány függetlenség hiányából magyarráható az is, hogy Horvátországban a' többség azon párt kezébe adatott, mely a' magyar nemzetiség iránt ellenszenvvel viseltetik. Az adminisztratori rendszerre nézve pedig ugy tartja szóló, hogy az által a' megyei szerkezet veszélyeztetik, és **b. Vay Miklós** előadására megjegyzi, hogy a' helytartótanácsnak csak az adminisztratori instructio készítésére volt befolyása, de nem a' fizetés szaporítására, és a' főispánoknak rögtöni elmozdítására. E' tekintetknél fogva szóló az üzenetet, mint melyben az ország állása lehetőleg legszelidebben van festve, egész terjedelmében pártolja.

B. K u l m e r Ferencz fentartván magának a' horvát ügy iránt részletes nézetei előadhatását a' pohárnok indítványához csatlakozik,

Ü r m é n y i József tolnai főispán az **1790: 13.** tczket sarkalatos törvényeink egyikének vallja, melynek tartalma iránt azonban minmagunkat rejtélyezzük, épen ugy, mint a' régi augurok mondatai fölött mystifikáltatott a' nép, miután csakugyan tagadhatlan levén, mikép oly tárgyak, melyek még discussió alá nem kerültek, sérelemnek diplomacie nem canonisálthatnak 's mi aggodalom álarca alatt sérelmeket emlegetünk; igaz ugyan, hogy minden akár alapos akár alaptalan sérelem aggodalmat gerjeszt, nincs is az a' sérelem, mely aggodalom formában föl nem terjesztethetnék, de illy alakban szóló nem kívánja a' sérelmes tárgyakat fölterjesztetni. Ekkép többen vélekesznek szólóval, ki ugyanazért gr. **T. L.**nak, ki igen különösnek találá, hogy a' conservatív párt a' sérelem taglalásába nem bocsátkozik, hogy magáért nem felel, válaszolni kénytelen, mikép inkább szóló előtt látszik különösnek, hogy miután ezen párt részéről már előbb kinyilatkoztatott, hogy a' sérelem taglalásába ez uttal ereszkedni nem akar, gr. **T. L.** ezen mindamelllett csudálkozik. Mondatott, hogy ezen felekezett a' sérelem taglalását az országgyűlés végére akarja halasztani, mikor már késő lesz, ámde magok a' rr. tartják fen magoknak a' sérelmeket később elővenni, és hogy ez az országgyűlés vége felé ne történnék, maguk a' rr., kiknél e' tekintetben a' kezdeményi jog, leginkább fognak gondoskodni. A' sérelem tárgyalása tehát egyáltalában késő nem lehet, és szóló annak idejében maga is kívánja a' vitát. Szóló az ellenzék megtámadásaira kénytelenül néhány észrevételt tenni, megjegyzi, mikép illyféle megtámadások egy része váratlan nem lehet parlamentarizatió életben megedzett ember előtt. Az ellenzék panaszai a' kormány ha-

talomterjesztési vágyáról, vesztegetési rendszeréről, absolutistic irányról's t. eff. mindannyi stereotyp mondatok, mik az oppositio számára annyi nyelvre fordítva, a' hányféle alkotmányos nemzet van, mindeneknek viszonyaira felil- lenének. Az efféle megtámadások alaptalansága számos e- setben kézzel foghatólag tűnik fel. De mi azt hisszük, hogy illy kifakadások mind személyességi — természetűek, ko- ránsem, más országokban legalább egyik párt a' másik párt- beli kormányt azért iparkodik népszerűltetni, hogy ma- ga meggyőződése elveit juttassa kormányra, de azért a' két párt a' törvényszerűségben, a' fenálló törvényes végrehajtó hatalom iránti tiszteletben szilárdul áll egymásmellé, és csak illy föltét mellett viselnek az illy viták valódi parlamentar- is jellemet. Különös az, hogy ezen parlamentar- is modor cri- teriuma nem a' civilisatio, hanem a' politikai érettség foka. Angliában mindamellett minden gyanúsító czélzás nélkül, nem a' szándék hanem a' tény támadtatván meg vagy vé- delmezettvén. Nálunk pedig, ha más kezre kerül a' kormá- ny, aligha engedékenyebb nem lesz iránta az ellenzék, noha nagy kérdés még: vajjon ha ő felsége tanácsosait az ellenzék sorából választaná, fölépülne é a' kormány hatal- ma? Szóló az kívánja, hogy miga' sérelmek tárgyalása maga idejében elő nem fordul, addig az ellenzék a' conservatív párttól föltegye, miként eljárását meggyőződése szerint tör- vényesnek tartotta. Szóló gr. V. A. nak felelni kívánván, ki hiteles adatok után sorolá elő azon törvényteleneknek hitt föltételeket, mellyek elibe irattak, megjegyzi, mikép ezen föltétellel nem kívántatott egyéb, mint hogy a' főispán állan- dóan lakjék megyéjében, legyen árvák gyámja, az igazság- szolgáltatás éber öre, a' szegény nép atyja; és csudálkozik hogy gr. V. A. ezen föltételekhez nem tudá magát alkalmaz- ni, midőn a' főispánt e' tekintetben nem a' végrehajtó, (mi physisai lehetlenség volna) hanem csak a' felügyelői köte- lesség illetné. Ha azt rendelte volna a' kormány, hogy a' fő- ispán soha megyéjében ne lakjék, a' megye kormányzatába ne bocsátkozzék, bizonyosan felpanaszkodott volna az egész ország illy törvénytelen rendelet ellen; miután pedig a' kormá- ny azt kívánja, hogy a' főispánok elvégre kötelességei- ket teljesítsék, kivihetlenséggel mentegetik magukat. Gr. V. A. továbbá azt ohajtotta volna, hogy az adminisztratori ügy ha nem országgyűlésen, legalább nádori concursuson intézettel volna el az ország nagyai befolyásával, de kérdi szóló: illy intézkedés kevesebbé törvénytelennek látszott volna é? — A' sokszor előgördített adminisztratori fizetésre nézve szóló úgy vélekedik, hogy az sem eredetire sem ter- mészetire nézve a' főispáni salariumtól nem különbözik, e- redetire nézve nem, mert valamint azt a' szokás megállapí- totta, és a' szokásnak egy kezdési stadiuma van, ugy az ad- ministratori fizetés rendszerét illy szokás kezdő stadiumának lehet tekinteni. Természetire nézve nem, mert a' főispáni salariumot a' kormány ha ki nem fizette is, mégis assignál- ta, és így ha függésről lehetne szó, bizonyosan nem a' fize- tőtől, hanem az assignálótól volna a' főispán épen ugy füg- gésben, mint az most az adminisztratorokról mondatik. — Pártolja a' pohárnoki indítványt.

Nádor ó fens. Késő levén, az itélőmester még csak egy üzenetet olvasand.

Huba y itélőmester olvassa a' kk. és rr. üzenetét a' közös teherviselés tárgyában.

Nádor ó fens. „Holnap ünnep levén, nekünk is szün- napunk leend; folytatandjuk holnapután.“

8dik (11dik országos) ülés, dec. 9kén kezdete 10 ó- rakor (Tárgy: a' választófilirat folytatásról).

Gr. Z a y Károly előre is az üzenet elfogadását jelent- vén, a' tegnapi Ü. J. részéről az ellenzékre czélozva az au- gurokról vont analogiára, az ellenpártra épen azt véli al- kalmazhatónak, „mirum, quod haruspex haruspice sine risu aspicere possit.“ Okát annak, hogy miért nem akarja a' conservatív párt az üzenetet változatlanul föleresztetni, szó- ló abban találja, mivel ezen párt nem akarja azok állását veszélyeztetni, kiktől saját állása függ. Megjegyi továbbá, mikép kormányférfiaink azon sarkalatos törvényeket, mel- lyek honunk függetlenségét biztosítják, idővel különféle mó- dok által kiforgatták; mihez tán ma, nek gyávasága is nyuj- tott segédkezet. Egyébiránt szóló magyar kormány? nem ismer. Vagy hol keressük a' magyar kormányt, a' primásnál, az ország zászlósainál? hisz tudjuk, hogy ezeknek, néhányat kivéve, alig van több befolyása a' kormányzásba, mint szó- lónak, egyszerű regalistának. E' bajon segitenünk kell, fel kell eleveníteni azon törvényeket, mellyek honunk függet- lenségét biztosítják, jelesül az 1790:10. mely szerint Magyar- ország illy független volna, mint bármely más ország Eu- rópaiban, szóló e' szerint alaptalannak tartja, ha a' magya- rok separatismusi tendenciákról vádoltatnak. A' törvényes separatismus az, melly fenidézett törvényünkben alapszik, melly ellen tehát törvényes kifogás nem lehet; — a' tör- vénytelen separatismus, vagyis az ausztriai háztól elpárto- lás szándoka pedig olyas valami, mi nem létezik, miről ho- nunkban józan eszű ember nem álmodik. — Hanem hogy

független kormánya legyen honunknak, nemcsak a' tör- vény, hanem azon föteketet is parancsolja, mert csak a' füg- getlenség alapja hazánk dicsőségének. E' czélhoz szóló vé- leménye szerint többi közt egy korszerű honositási törvény bizton vezetne el.

Gr. S z á p á r y Antal, osztozik azon öröm- és hála- érzelemben, melly az üzeneti fölírásban nyilvánítottik, de osztozik egyszersmind azon aggodalomban, melly az 1790: 10. tcz. nem teljesülte miatt a' nemzetben támadt; és igen különösnek látja szóló, hogy ezen törvénynek kormány ál- talt megsejtetését a' conservatív rész elismerni nem akarja, valamint az adminisztratorok rendszeresítését, miután kétsé- get nem szenvedhet, mikép a' főispáni hivatalok olly termé- szetűek, miket önkényesen másra átruházni n. szabad. Szóló Ü. J. nek felele megengedi ugyan, hogy a' rossz ember nem attól függ kitől a' fizetést kapja, hanem attól ki azt assignál- ja és így a' főispán is mondathatnék függőnek, azonban megjegyzi, hogy a' főispáni helyetteseknek onnan jár fize- tés, honnét, hogy függjenek, a' nemzet nem akarja. Egyéb- iránt szóló Ü. J. nek több lovagiasságot ajánl, benne „fören- di ujonczságot“ tapasztalván 'stb. — Pártolja az üzenetet.

F o g a r a s s y Mihály szkodári püspök ugy látja töb- bi közt, hogy sem az 1790: 10. tcz. nem sértett meg, sem a' kormány részéről nem követeltet el olyas, miből az al- kotvány veszélyeztetését következtetni lehetne, hanem abban fekszik a' sérelem, hogy már az ő formák nem tetszenek, a' helytelenség pedig abban, hogy ezért a' kormányt okozzuk. A' mi a' kormány állítólag absolutistic irányja ellen inté- zett panaszokat illeti, ezeket szóló szinte alaptalannak tartja, tudván miként 1790. óta statuséletünk, mint álta- lában egész Európa nem az absolutismus, hanem az alkot- ványosság felé gravitált; szóló csak egy absolut monarchi- át ismer, és ez az Oroszbirodalom, ellenben ismer két ab- solutisticus demokrátiát, egyik Schweiz, hol jelenleg pol- gári háboru dühög, a' másik az éjszakamerikai statusok, mellyek még ekkoráig a' rabszolgaságot eltörölni nem tud- ták, és Mexico ellen igazságtalan harcokat vívtak. Az admi- nisztratori kérdésre kiterjeszkedvén szóló, megjegyzi hogy azon urak, kik a' biharmegyei zavarokat az adminisztratori rendszer ellen fölelmetik, joggal nem törhetik el a' pálc- zát ezen rendszer fölött, miután ők ugy vannak helyezve, miszerint ezen pártviszonyokon sem felül, sem kívül nem állanak. Gr. F. nek ki a' k. propositiók olvasásakor azt gon- dolá magában: qui multum vult, nihil vult, azt válaszolja szó- ló: qui nimium probat nihil probat. Ezeknél fogva szóló a' fölírásban az újabb sérelmekkel megemlített nem kívánja miután ezek fölött itéletet nem mondhatunk, mielőtt tár- gyaltatnának, s ekkép pohárnok ó excejának indítványához csatlakozik.

C z i n d e r y László somogyi főisp. Hasonlókép kí- vánja a' sérelmek megemlítését a' fölirattól kihagyatni, de ohajtja, hogy azok később tárgyalassanak. Ha hiba, midőn a' bíró itéletet mond, mielőtt a' pör lefolyt volna, annál na- gyobb hiba törvényhozótól, valamiféle föltét törni, mi fölött még kellő tudomása nincsen. Milly önmagávali ellen- tétben fog állani a' törvényhozó test, ha most sérelmeknek kereszteli azt, mit tán később olyanokul el nem ismérhe- tend. Tulsó oldal taktikáját azon vezéréhez hasonlítja szóló, kinek sok puskapora van ugyan, de golyója nincsen. To- vábbá, czáfolván szóló az ellenzék azon állítását, mintha a' conservatívok nyers erővel akarnának győzni — folytatva beszédét kijelenti, hogy azon szöveget, miszerint a' dynas- tia és a' nemzet érdeke egy, arany betűkkel kívánná följe- gyezni, és azért nem tarthatja helyesnek, hogy a' király ren- deletei minduntalan gyanúsítatnak gr. Z. K. ki állítja, hogy ma- gyar kormányt nem ismer, Verb. II: 3. tczikkére utasít- ván, pohárnok ó excja indítványához ragaszkodik.

Gr. P é c h y Manó maga is megismeri, hogy törvény- hozónak nem szabad hála- és örömezelemtől elragadtatni, de ezen figyelmeztetést e' fölírasi javaslatra alkalmazható- nak nem véli, miután ez nem valóságos adresse, mint az külső országokban a' trónbeszédre készített szoko t, ha- nem csak utánzása ennek, s azért következtet nem vonhat maga után. Szóló miután pohárnok ó exc. előadását com- mentálta volna, némely czáfolatokba eszkeedik. Így többek közt megjegyzi, mikép az ellenzék részéről emelt vád, mintha a' kormányférfiak az 1790: 10. tcz. ellenére vak eszközül hagynák magukat használtatni, legnagyobb il- loyalításra mutat, és olly fegyver, mellynek éle a' hivatal- nokok tiszta lelkiismerete előtt eltompul. Ugy tartja szóló, hogy az ellenzék recriminativ politikája czéliját téveszi, miután a' recriminativ modor a' conservatív pártot intimi- dálni bizonyosan nem fogja. Illy fontos kérdéseknél és ha- ladási korszakunkban a' recriminativ politikát a' vállvetési politikával kellene föleserélni, ha ezt nem teszi, nem hibá- jok a' conservatívoknak, ha tért veszít az ellenzék. — A' mi kü- lönösebben, a' partiumok kérdését illeti, szóló vádolja az egész törvényhozást elhamarkodásról, minek tulajdonítha- ni: hogy az 1836: 21. tcz. nem valósult, és ha történetesen

a' magyar király nem volna egyszersmind erdélyi nagyfejde- lem, vajjon ki vállalna el e' részben a' roppant felelősséget? Tagadván továbbá szóló, hogy a' conservatív conferentiák a' hivatalnokoknak irányt adtak volna, miután ezt az egye- dül törvényt követni köteles hivatalnokok el sem fogadhat- ták volna, — végre az adminisztratori rendszerre nézve megjegyzi, hogy ő felsége e' mellett csak az 1723: 56. t. — czikkben körülirt főispáni kötelességek szorosb teljesíté- sét kívánta, mi hálás elismerést igen de nem panaszt érde- mel. — Pohárnok indítványát fogadja el.

Gr. E r d ő d y Sándor. A' választófilirat idegen plán- tának mondatik, de szóló több tárgyat ismer, melly mielőtt meghonosult, idegen plánta volt, illyen a' feudalis rendszer, 'smaga a' keresztyén vallás. — Ugy vélekedik, mikint kormá- nyunk de iure van, de facto nincsen, egy systematicus fe- lelőtlenség ez, mellynek egész eljárása a' bureaucraticus szótár ezen két kifejezése által jellemeztetik: „pro depro- menda opinione communicari“ és „approbari.“ Az admi- nisztratori új rendszer, szóló szerint, financialis és politi- kai tévedés, az első, mert e' hivatalra 5000 pft. nélkül is ta- láltatott volna becsületes ember, politikai tévedés pedig, mert midőn tapasztalás mutatja, hogy ép azon megyében legnagyobb a' rendtelenség, hol a' főispán állandóul lakik, miután ekkor vagy pártberré lesz, vagy annak tartatik, — ez új rendszer által ép ez tétetik kötelességül. Szóló ki- jelentvén, mikép a' varasdi főispán akarata ellenére, meg sem kérdeztetvén, az 1723: 56. tcz. 1. §. világos sérelmé- vel hivatalától megfosztatott, föntartja magának ez iránt még a' bővebb nyilatkozást. — Addig is az adminisztratori rendszer ellen, mellynek bureaucraticus irányja tagadhat- lan, felpanaszkodni, a' megyei rendszert pedig, míg más al- kotványos biztosítékokról gondoskodva nem lesz, gon- dosan föntartani kívánja, ne hogy azt mondassuk egy- kor alkotványunkról ama francia szavaival: „notre charte c'est la bureaucratie modérée par l'absolutisme.“ Pár- tolja az üzenetet.

R i m e l y Mihály sz. mártoni főpápat többi közt az adminisztratori rendszer mellett felhozván, mikép ez által a' kormány figyelme az 1723: 56. t. cz. 1. §. ra a' főispánok- nak a' megyékbeni lakást tevő kötelességgé, a' nemzet kí- vánatát igyekezett az által teljesíteni a' pohárnoki indítványt mások által már fölhasznált okoknál fogva is magáévá te- szí. — Br. B a r k ó c z y Imre hasonlókép pártolja a' pohár- noki javaslatot.

Gr. F o r g á c s A. azt tartja, hogy a' tárgyalás alatt levő választófilirati javaslatban hiányzik a' bizalom első föl- téte: az őszinteség, miután két rövid ponton kívül, mellyben a' nemzet öröme és hálaja nyilvánítottik, csak olyanok hoztatnak föl, mellyek viszsztatettek, de mi utolsó hon- gyülés óta a' kormány részéről az ország javára történt, ar- ról szó sincsen, így a' partium kérdés, horvát-ügy, az admi- nisztratorok 'sat. elősoroltatnak, de a' Tiszaszabályozás, gazdaság, ipartanoda 'stb. körül tett kormányi rendelkezések hallgatással mellőztetnek el; ezek nélkül pedig az ország hű képe a' föliratban nem rajzoltatnék. Szóló e' föliratban a' tiszta érzelem kifejezéseit ohajtotta volna letéve látni, azonban nem ellenzi, hogy sérelmi tények is megemlítésse- nek, de nem olyanok, mellyek még tárgyalva nem levén, sé- relmekül nem bizonyodtak be, mert a' tábla állását gondol- ja veszélyeztetve, ha az politikai rögtönzésekre bocsátkoz- nék. Az új rendszert szóló sem jó sem rossz nem mondja, de úgy tudja legalább, hogy annak behozatalával a' rend é- pen nem zavartatott föl, mint némelyek állítják, sőt előbb több kiesapongás történt a' megyékben, pillantsunk csak vissza az 1843diki véres eseményekre. Szóló végre fejte- getvén, mikint a' conservatív pártnak eljárása, miszerint többséget akar magának szerezni, loyalis és helyes, s po- hárnok ó exc. javaslatába egyezik.

Gr. F e s t e t i c s Géza előtt feltűnik, hogy midőn a' kormánynak pazarolni való pénze nincsen, mit a' kir. elő- adások utolsó pontja tanusít, nagy fizetési adminisztrato- rokat nevez ki; és ha a' kormány nem akar vala új rendszert behozni, szóló nem magyarázhatja meg, mire való e' szá- mos kinevezés? A' főispánok helyét nem pótolhatják, mert a' főispánság méltóság, mellyel 5000 fős adminisztratorok nem fognak képviselhetni; b. S. nek előadására, midőn mondá, ne értenők balul a' kormányt, hanem várjuk be, szóló megjegyzi, hogy ebben az ausztriai politika ismértes „nur abwarten“ jelszava van kifejezve; továbbá azon li- gyelemzetésére b. S. nek, miszerint a' kormányt ne a' priori, hanem a' posteriori támadnók meg, szóló megjegyzi, hogy a- datok fekvívén elő a' kormány sérelmes eljárásáról, ama figyelmeztetés szükségtelen volt. Végre azt állítván szóló, mikép az ellenzéki megyékben több rend uralkodik, mint a' conservatívokban, pártolja az üzenetet.

Gr. N á d a s d y Leopold komáromi főisp. a' rknek visszaüzeneteni javasolja, mikép a' fórk annak idejében tel- jes készséggel akarnak a' sérelmek tárgyalásába bocsát- kozni, és föntartja magának akkora különösen az új rend-

szere körül nézeteit, hozzá tévén, mikép ő mennyire legyen barátja az alkotmányos meyerrendszernek, azt kétségbe senki sem vonhatja. Egyébiránt ez uttal a' pohárnoki indítványt pártolja. —

M a r c z i b á n y i Antal trencsényi főisp. Látván a' többséget pohárnok ő exc. felé gravitálni, noha gr. Cziráky módosításával egyet értett, nem levén más választása, ő exc. indítványát fogadja el. A' kormány felhozott absolutisticus tendenciájára nézve azt tartja, hogy a' kormány-nak okaincs absolutisticus irányt venni, mert magok a' kormányférfiak érzének ezen irányt legközelebb, ellenben az 1222:14 és 1536:36. és más czikkkek világosan mutatnak arra, mikép a' főispánok követtek zsarnoki irányt. — A' fizetésre nézve megjegyzi szóló, mikép Kálmán király 78. és 79. czikkében a' főispánok fizetése iránt rendelkezés foglaltatik, midőn az adó 1/10-ét huzzák. Most midőn ő felsége a' főispáni fizetés iránt a' régi törvény nyomán gondoskodik, inkább hálát kell érte szavaznunk. Szóló elismeri, hogy az új rendszer nem szülte a' remélt következményeket, sőt rendkívüli ingerültséget okozott, de tagadja, hogy ott lett volna a' legnagyobb zavar, hol a' főispánok állandóan lakták megyéjüket. —

B e z e r é d y Miklós makári püspök, ha a' fölrési javaslat Sik és Sik pontjának oly értelem tulajdonittatik, miszerint abban egy részről czélzás a' szomszéd ausztriai tartományokra nézve kívánt alkotmányosságra, más részről pedig sovárgás parlamentararis kormány felé mondatik rejleni, megjegyzi, hogy ez új principium vagy interventio szerint más tartományok viszonyaiba avatkozni nem szabad, azután pedig a' magyar sajátlagos municipalis rendszerről azt lehetvén mondani, mikép annak ideáját maga az isten sugallotta a' magyarnak, nem kíván parlamentararis kormányt, és úgy hiszi, hogy azon kormányjő, mely nem a' néptől veszi, hanem mely annak adja az irányt. — Az adminisztratori rendszerre nézve akkint vélekedik szóló, hogy előbbi időkben is voltak adminisztratorok, minek ellenkezőjét még senki nem bizonyította, és ha a' kormányi fizetés ellen tétetnek kifogások, akkor figyelembe kellene venni azt is, mikép főispánaink sok donationalis jószágot bírnak, melynek jövedelme sokkal haladja fölül az adminisztratorok fizetését. A' mármarosai főispán előadására megjegyzi szóló, mikép az annyira nehezelt adminisztratori utasításban nagy bölcseséget lel, mert midőn a' főispán működése legtöbbnyire csak személyek körül forog, melyeket közelebből ismerni érdekében áll, nehogy mások által ferdén vezettessék, természetes, hogy a' megyében lakás, mint főfelte hivatala pontos és lelkiismeretes teljesíthetésének, kívántatik a' kormány részéről. Egyébiránt a' mármarosai főispán nem mozdított el, hanem ő maga mondott le hivataláról. — Palladiumaul mondatott tovább a' főispáni rendszer alkotmányos szabadságunknak, szóló csudálja, hogy ez elv a' városi ügy tárgyalásakor a' főispánokkal egy cathogoriába jöhető föfelügyelők irányában nem ismételtet el. Pártolja pohárnok ő exc. indítványát.

Több felállott szólani kívánók közt az elsőbbség iránt zajos vitakozás támadván,

N á d o r ő fens. „Így nem lehet tanácskozni“ ugymond, „nm. gr. Eszterházy Károlyon van a' sor, már 4dik napja áll.“

G r. E s z t e r h á z y Károly győri főisp. Az adminisztratori rendszerre nézve föntartván nézetei kijelentését, megemlíti: mikép a' mármarosai főispán jobb szolgálatot nem tehetett volna a' kormánynak, mint hogy a' praesidialisokat fölolvasta, melyben törvénytelen szó sincs, sőt oly vége van, melyet jó lett volna szinte fölolvadni, melyben a' főispánok kötelesegeik teljesítésére intetnek. — Ismét zaj támadván a' szólani kívánók soraiban

O r s z á g b i r ó: szükség valamikép rendelkezni, hogy a' szólani kívánók közt sor tartassék. Erre

P é c h y Imre zágrábi főisp. kívánta volna, hogy az ellenzék több loyaltás t mutasson, — és úgy tartja az ellenzék részéről hallott „szavazási“ vád ellenében, miként az ellenzék sem mulasztott el még alkalmat, hogy, hol lehetett, a' conservativeket leszavazhassák, de jaj az igazságos ügynek, mely a' tömeg által döntetik el. Pohárnok ő excja mellett szavaz.

G r. E s z t e r h á z y Kázmér nézetei szerint illik, hogy illy fejedelemhez meleg tizalommal és nem hideg bókokkal közeledjünk, azért szükség hogy főbajainkat azonnal föltárjuk előtte 'sai. Az adminisztratori rendszert érintve szóló mondja, sajátzerü személyeskedéssel élve, ő mit vala teendő, t. i. ha főispán lett volna, semmiféle hatalom nem birta volna őt arra, hogy azon hivatalról, mely reá bízott, lemondjon; ha helyettes lett volna, azonnal lemondott volna hivataláról, ha pedig ezen hivatalok egyikét vagy másikat kereste volna, illy körülményekben lemondván e' vágyról, jobb időket várt volna be. — A' főispáni méltóságokat számos hivatalnok miatt lesülyesztve látja; melynek következményeit a' mostani ivadék nem érzi annyira,

hanem majd érzendik ezt fiaink, unokáink, midőn ezen bureaucraticus újítások erősb gyökeret verendének. Az új rendszer ha nem is sérelem még, bizonyosan a' sérelem magvát hordja magában. A' hernyóbáb sem árt a' gyümölcsfának, hanem az onnan eredő féreg. — Pártolja az üzenetet. —

A' szólani kívánók közt már harmadszor zajos szóváltások történtek, mire

N á d o r ő fens.: gr. Teleki László és gr. Dessewffy Emil ő mlgaik közt van a' kérdés.

O r s z á g b i r ó, közbevetvén magát, azon megjegyzéssel, mikép gr. Teleki László gyöngékedő egészsége miatt neki lenne a' szó átengedendő;

G r. T e l e k i László emeli szavát; és pedig mint mondja azért, minthogy történtek megjegyzések, melyeket ellenészrevétel nélkül nem hagyhat. Ezzel szóló egyenesen és kizárólag a' polemia mezejére lépett, melyből csak néhány növényt akarunk szakítani, nem felejtvén, mikép polemicus viszonzások azon netaláni érdekessége, mellyel élő szóval elmondatva bírnak, miután a' föltárgytól legtöbbnyire eltévednek, az olvasóra nézve nagy része elenyészik. Így gr. T. L. szoszszab előadásában többi közt: a' conservativ párt részéről mondatott, mikép B. megye viszonyai fölött itélni helytelenség, miután az illető szóló ugyanott sem pártokon kívül, sem fölül nem áll; ez okoskodást alkalmazhatjuk mi ellenzék az adminisztratori rendszerre nézve is. — Az mondatott, mikép ezen rendszer fölött itélni nem lehet, mielőtt mindkét fél meg nem hallgattatott, — de viszont az is igaz, hogy oly fél, ki a' perrell lemond, ki a' tárgyalást kerüli, bizonyosan nincsen meggyőződve ügye tisztaságáról. Mondatott: hogy az ellenzék táborban van ugyan puszkapor, de nincs golyó, — a' conservativéknél pedig sem az egyik, sem a' másik nem létezik — hanem az egész láthatárt sötét füstbe akarná borítani. — A' partiumra nézve egyik főispán mondá, mikép a' kormány a' részeket sem nem tudta sem nem akarta viszszakapcsolni: szóló magát az említett főispánnál liberalisabbnak nem tartja, mert szóló csak azt hitte, hogy a' kormány tudta volna ugyan, de nem akarta végrehajtani az 1836:21. czikket; és szóló úgy van meggyőződve, miszerint a' kormány tudta volna kezénél levő eszközeivel kivinni, hogy Erdély részéről ezen viszszakatolásnak ellen ne mondassék. Ű — nek felelve, azt állítja szóló, hogy az 1536:32. czben olvasható „accipere“ szó nem annyit teszen mint elvenni hanem mint elfogadni, mi az utána következő czből világosan kitünik. — Hogy a' septemviratus tagjainak fizetése szaporítottat és ellene a' nemzet részéről nem tétetett kifogás, az adminisztratori rendszer iránti kérdéssel nem tétetetik analogiába, mert ha ezen hasonlítás állana, úgy csökkenni kellene a' bíróság iránti tiszteletnek, és az adminisztratori rendszer iránti bizalmatlanság nem következeti, hogy a' nemzet legfelsőbb törvényszéke iránt is elvesztette volna bizalmát. — A' conservativék álarcoskodásról vádolják az ellenzékét, és azt állítják: mikép ezek csak álarcz alatt szeretnék följuttatni a' rendi fölrési javaslatot, — de ezen fölfogás alapatlan; minthogy az ellenzék tényekből indul ki, miket az ellenpárt még kétségbe nem vett; de szóló attól tart, hogy az alkotmányos szabadság a' conservativ párt álarcza alatt végre még sirba döntetik. —

N á d o r ő fens. „Mgos főrk! késő van már, és azért csak holnap folytatandjuk; de egy észrevételem van még a' most szólott m. ur szavaira, ki t. i. azon véleményben látszik lenni, mintha a' fizetésre és függetlenségre nézve tegnapelőtt szóváltások által magamat sérte éreztem volna; én arról meg vagyok győződve, hogy senki engem sérteni nem akart, — de nem is vagyok sérthető, mert én csak az ügyet 's állásomat tekintem, magamat, István főherceget egészen kihagyom; de kötelességem fölszólalni, midőn személyeskedésre fordul a' vita, és ezt tenni mindig fogom. — Már 4dik napja hogy e' tárgy szőnyegen van, azért kérem a' mlgos főrköt, hogy holnap lehetőleg röviden nyilatkozzanak.“ — Ezzel az ülés eloszlott.

9dik (12dik országos) ülés, dec. 10kén kezdete 10 óraker. (Tárgy: válaszfölrát folytatólag).

N á d o r ő fens. „Mgos főrdék! Arra nézve, hogy sok szólani kívánók mgs ur egyszerre feláll, intézkedés levén szükséges, azt javaslom, hogy a' censor urak közül ketten, hetenkint felváltva mellettem egy külön asztalnál helyet foglaljanak, és a' szólani kívánókat följegyezzék; arra nézve pedig, ha valaki a' szót másnak kívánna átengedni, a' régi szokás maradjon meg; e' szerint gondolnám, hogy ezt a' zonnal hoznók be, 's így a' censorok közül kiket jövő hétre illet a' sor, gr. Ráday Gedeon és gr. Waldstein János ő mlgaik megkezdhetnék.“

Ezen elnöki javaslat, mint czélszerű, a' mgs főrr. által egyhangulag elfogadtatván, ennek folytában, kölcsönös értesítés nyomán, meghatározatott, hogy ezen feljegyzői tisztet a' naplóbírálok közül csak a' regalisták viseljék, ezek mindkét pártból legyenek kijelölve, és csupán ők élhesse-

nek (természetesen az elnökön kívül) a' soron kívüli felszólalás jogával. Melly megállapodás létre jövén Ráday Gedeon és Waldstein János grófok üléseiket az elnök körül a' zonnal el is foglalták. Ez így elintéztetvén először emelt szót

gr. Dessewffy Emil. A' fölrési javaslatban nagy súlyt helyezett volna, ha mint ezen országgyűlésnek első diplomatikai actusa egy olly fölrás mehetett volna fel, melly a' reformi szándék 's a' kölcsönös jóakarát kifejezése lett volna. Azonban az előfekvő felírásnak nincs meg a' kívánt typusza. Ezen felírás szóló véleménye szerint egy igen nevezetes politikai manifestatió 's mi annak végén mondatik a' rr. mély politikai belátásáról tesz tanuságot. Epen olly nevezetes az, mi a' kormány általános politikájáról mondatik abban; azon állítás t. i. hogy a' kormány absolutisticus irányokat követ. E' tekintetben a' felírasi javaslat a' lehető legkeményebb vád, mit alkotvánnyal bíró nemzet kormánya irányában kifejezhet. Hasonló condemnatio mondatik ki a' fenálló alkotmányos szerkezetre. Szóló sokat hallott az új rendszerről, de azt hiszi: hogy minden rendszerek közt az volna legújabb, melly ezen felírás által megkísértetik. A' t. kk. és rr. előtt, ugymond, talán a' külföld példái lebegtek, midőn a' felírás, úgy mint áll, szerkesztve ide küldötték, elismerem, hogy külföldön divatoznak illy manifestatiók. Ugy látszik azonban, hogy a' rr. egy az ottani és itteni állapotok közt létező nagy különbséget elfelejtettek. Míg alkotmányos országokban minden kamara vagy ház csak maga részéről szokott tenni illyen manifestatiót, mihelyt meg van reá a' házban, vagy kamarában a' majoritás, az mindjárt fölmehet. A' két háznak, vagy kamarának véleményét egyesíteni akarni a' politikai helyzet általános állapota iránt, ottan divatban nincs, és ha megkísértetnék, ott sem lenne semmi sikere. És ez oka, hogy itt sem lehet ezen felírás egyéb, mint egy szerencsétlen kísérlet. Jelen felírasi javaslat a' controversus kérdéseknek egy nagy raktára. A' postulál parlamentararis kormány eszméjének nem nagy szolgálat tétetik, na erre a' fölrásban néhány szóval czélzás történik; — nagyobb szolgálat tétetnék, ha lennének minél parlamentararisabb emberek!... Ha a' felírasi javaslatnak azon ssa melly így kezdődik: „sulyosítja“ nemesak belügyeinkre hanem az örökös tartományok irányában fenálló kormányzasi rendszerre vonatkozik, úgy ahoz szóló még kevésbé járulhat. Az 1790:10. törvez. hazánknak függetlenséget biztosít ugyan, de tul ne csigázzuk ezen fogalmat: függetlenül állunk, de nem állunk elszigetelve, és ezen állapot nemzetiségünk maradásának legfőbb garantiája. Minden politikai szövetségi viszony áldozatokkal jár, némi bajok türését és kölcsönös engedékenységet föltételez azon örök szabály szerint, „nihil est ab omni parte beatum.“ Szóló véleménye szerint csalatkoznak azok, kik hiszik, hogy használhat valamit, ha az örökös tartományokra vonatkozólag sympathiáinkat mondjuk ki a' fölrásban az alkotmányos formák iránt; hanem azt hiszi, hogy „e' tekintetben leginkább példával hathatunk.“ Adjunk jó példákat, ugymond, és legyünk bizonyosak, — hogy annyival hamarabb megjövend az illetők appetitusa, hogy azokat kövessék. — Hogy az 1790:10. teljesebben legyen életben, mindenek előtt tegyünk többet, beszéljünk kevesebbet, meggyékben legyünk törvény tisztelők, ne tegyünk a' kormánynak ok nélkül akadályokat, — itt pedig mutassuk meg, hogy nálunk a' szabadság terjesztése renndel karöltve járhat, és ha látjuk hogy vannak kormányférfiaink, kik valamit kivihetnek, kikre oda fen hallgatnak, támogassuk őket és ne igyakezzünk buktatni. Sokat beszélnek az absolutismusról, szóló is ellene van az absolutismusnak, csak hogy a' liberalismus absolutismusát sem szenvedheti. De hazánkban nemesak absolutistice nem kormányoznak, hanem a' kormány a' fenálló törvényeket sem hajlja végre, kétségtelen jogait sem gyakorolja elég eréllyel; mondatik, hogy a' magyar kormány az ausztriai absolut irányoknak eszköze: szörnű gyengéknek és kevés előrelátással bíróknak kell lenni azon absolutisticus irányoknak, melyeket sokan emlegetnek, miután a' m. kormány maga indítványozza a' közép rend emancipatióját, maga szólit fel a' földmivelő osztály emelésére, maga terjesztü a' nyilvánosságot, és így maga veszi munkába mind azon elemek erősítését, melyeken az absolutismus mindig és mindenütt szükségképen megtörik. A' horvát dolgokról nem akar szólani. E' tekintetben a' felírasi javaslatban, szóló szerint, petitio principii fekszik, ők ugyan is, mint mondja — egy controversus kérdést mint a' kormányhatalom egyoldalú terjeszkedésének bizonyosságát akarnának felhozni, pedig még az nincs megbizonyítva, de diplomatische meg sincs vitatva: vajjon a' horvát tartománygyűlés coordinatiójába van é joga a' magyar diétának beleszólani, vagy pedig ez olly kérdés é, melly csupán ő felsége és a' horvátok között forog? — Az adminisztratori rendszer tárgyában úgy tartja szóló, miként a' kormány kettős hibát követett el, egyik az: hogy a' kormány, a' nemzetben fölébredett mozgékonyssággal magát nem azonosította; másik az, hogy a' megyei szerkezet fontosságát, a' főispáni hivatal befolyá-

sosságát nem méltatta elég figyelemre. Ennek következménye lón, hogy a kormány rendeleteinek tekintélye csökkent, és vele a törvényeké, a megyék pedig a pártok küzdőhelyeivé lettek. De a megyei szerkezet irányában elkövetett hibákban nagyrésze van magának a nagyobb birtokú arisztokráciának is, midőn a magyar érdekek iránt közönyösnek mutatkozott. A kormány pedig az alatt azon traditionalis fogalomhoz ragaszkodott, hogy megyei kormányzókat a nagyobb birtokú és régi családokból kell venni; ez által történt az ugynevezett cumulatio (a hivataloknak hivatalokra halmozása) minek következménye lón, hogy a főispáni hivatal ha nem is mindig sinecurává, de minden esetre oly dignitássá lett, mellyben a ceremóniának, a szertartásnak, a reprezentálásnak része nagyobb volt, mint az ügyvitelnek. A főispánok lassankint supremus moderátorokból a suprema immoderatio spectatoraiivá lettek; így oszlott el azoknak nimbusza is. Más részről érezhető levén a köz adminisztráció szükségéi adminisztrátorok nevezettek, melly hivatal nem új, és artic. törvénnyel nem rendszeresített, de már igen régen divatoz, mint az idővel és időben született temperatora ezen nagyon is oligarchicus fogalomnak, melly a főispáni hivatal hagyományos arisztokratismusában és elmozdíthatlanságában fekszik. Eljövén az idő, hol a kormány is belátta, miként nagyobb tevékenységet szükség kifejezni, két új állott nyilva előtte, hogy a főispáni hivatalnak institúciójában fekvő hatását visszaszerezze, vagy a törvényhozáshoz lehetett folyamodnia, v. az eddigi szokások és törvények körében kellett intézkednie, megmondta ő nmgab. Vay M. tegnap, miért nem tette a kormány az elsőt. A mult országgyűlésen a megerendszer dolgában ide terjesztett törvényjavaslat a főispáni jogoknak üzent háboru volt; — 's most e nézetek ugy látszik megváltoztak. — Három fő dolog van a megyei szerkezetben: a hivatalnokok szabad választása, — tanácskozáskor nyilvánosság, és 3or hogy a megye azon focus, honnét az orsz. követeket irányukat veszik. Ezen lényegét pedig a megyei szerkezetnek veszély nem fenyegeti. — További tartalma szóló előadásának polemia természetű levén, abból csak némelyeket emelünk ki, így azt mondá többi közt, mikép azon vád, mintha a conservatív párt az ellenzékét hütlenségről vádolta volna azon program-levelemben, melly szóló aláírásával ellátott, megállapítva nincsen; és hogy a conservatív párt összejövetelemben mi sem mondatott, mit az ellenzék legnagyobb kedélynyugalommal nem hallhatott volna. Kifejté, hogy a conservatív pártnak többség-szerzési hajlama továbbá is fenmaradand; — 15 év alatt passive viselte magát a conservatív párt, de ez idő alatt, — és „kérdem“, mondja szóló, vajjon jogositanak é bárkit az eddigi eredmények arra, miszerint az előttünk álló mű új, az eddig tulsúlyt gyakorlott párt által szerencsésen be fog végezhető. — Mig egy ellenzéki párt lefelé és maga körül anyi jogtisztelést kifejezni nem tud, mennyit felülről követel, mig szerencsésb politikai tapintatot nem tanusit, addig mondani lehet nekik: „tisztelt hazafiak! politikátokban fekszik a miénknek legjobb védelme;“ — és csak akkor midőn az ellenzékiek elmondhatják: semmit el nem mulasztottunk, akkor mondhatnak hozannát, mellyhez a conservatívek szívesen járulandnak; — és mihelyest látná a conservatív párt, hogy a kormány az alkotványt megtámadná, valami staats-streichot akarna elkövetni, tömegestül menne át az ellenzékhez... Szóló továbbá Erdély viszonyira nézve némi észrevételeket tevén g. T. L. nak felelve, azon ohajtással fejezi beszédét: vajha a sokitt kifejtett keserűség, az országgyűlés menetére befolyással ne legyen! — „Ne neheztünk, ugymond, a pártok közötti versenyt, én legalább, ezen ns versenytől és annak tartósságától föltételezem a hon felvirágzását, ettől a nagy közönség állapota erkölcsi szellemi és anyagi javíthatását, mit minden törvényhozási működés végcéljének tekintek.“ —

Gr. Festetics Tassiló, és b. Lopresti Lajos egyszerű szavazattal pártolják a rrrk üzenetét.

Gr. Szécsen Antal mindenek előtt kénytelennek érzi magát egy minap felszóltat mgos ur észrevételére felelni, ki elősorolván a conservatív párt nézetei támogatására felhozott indokokat, vajmi gyenge argumentumot látott abban, hogy szóló, mint főispáni helyettes önmagában sérelmet nem lát; „a mgos ur“, ugymond szóló, „ámbár előadásomban gyöngé argumentumot látott, mégis annak nagyobb fontosságát tulajdonított mint enmagam, okoskodást, habár gyengéjét látván abban, mit én részemről egyáltalában nem okoskodásnak de oly nyilatkozatnak tekintem

kivántam, mellyel ezen vita kezdetén mind enmagamnak, mind a m. főrnek tartoztam; ezen nyilatkozat nyomatéka azon törvényes és alkotmányos indokok fontosságától függ, mellyeket a tárgy érdemleges vitatása alkalmakor, annak támogatására előhozandok, és remélem, hogy személyes állásom tekintete akkor ép oly keveset gyöngítendi azok súlyát, mint nem gyengíté a mgos ur, és saját szemeim előtt azon t. főrendi tagok nyilatkozatai, kik, midőn véleményök szerint megsértett törvény mellett szót emeltek, egy szersmind megtámadott személyes állásukat bepanaszolták.“ — Szóló nem akar a theoria mezejére átmenni a főpohárnok által „király“ és „kormány“ iránt tett közjogi megjegyzéseket illetőleg; — azonban hiszi szóló, hogy a fejedelem és a nemzet jogainak kölcsönös biztosítéka nem azon elvont eszmékben, mellyek jelentőségét az alkalmazás határozza meg, de igen is a fejedelem iránti azon hűségben és az alkotványhozi azon élénk ragaszkodásban fekszik, mellyet országgyűlési történeteink bizonyosága szerint nemzetünk egyesíteni mindig tudott. — Ezután némi általános megjegyzések folyamán szóló a külpolitikára nézve kinyilatkoztatván, mikép itt biztos adatok hiányában egy általános ítélet által igaztalanság követetik el. — Továbbá nem mellőzheti el szóló azon magyarázást, mellyel fogva a conservatívek arról vádoltattak, mintha az ellenvéleményükre a hütlenség gyanuját hártani akarták volna; ezen okoskodás, szóló szerint inductionál nem egyéb, melly csak balul kezelt irányperben foglalhat helyet; — mert midőn az elvek ellentéte megemlített, csak azon elvek érthetettek, mellyekre nézve ellentét létezhetik, nem pedig olyanok, mint a dynastia iránti hűség minden véleménykülönbségen fölül állva, minden pártok és vélemény-árvényeklatok közös meggyőződését képezik. Magára a tárgyra térvén átszólo következőleg nyilatkozik: „Főpohárnok ó exc. indítványa következetlenségről vádoltatt, mintha egy részről egyszerűen köszönő feliratot kívánna, más részről mégis az előleges sérelmek fölterjesztését nem ellenzék. De ezen ellenzék egész nyomatéka ellenzék, ha figyelembe vétetik, hogy a t. indítványozó alternatívát állított fel, és köszönő felírás iránti ohajtását kijelentvén, a sérelmek fölterjesztését, midőn azokat egyedül a már megállapított sérelmekre szorította, többire a további felszólalás fenntartását nyilván megemlített kívánván, — ez által közelítési szándokát bebizonyította, a nélkül, hogy véleményéről lemondott 's következetlenséget követett volna el. Megtagadott ezen indítvány czélja is, és mondatott, hogy ez úgy mostani elhalasztása és az érdemleges tárgyalás sürgetése által nem czéloztatik más, mint, hogy egyiket utasítás megváltoztatásával egy szersmind a t. kk. és rr. mostani határozata is megváltoztassék. Részemről teljesen ignorálok, mi történik a másik táblán, magam sem tartom parlamentarisknak az ottani események feszegetésébe bocsátkozni, de azt hiszem, ha a mi indítványunk czélja kétségbe vétetik, jogositva lehetnék magam is épen az ellenzék véleményüek fel szó lalás a b o l okoskodva, kétségbe vonni: vajjon az ország erős elhatározott vélemények tekintetétiké az, mit egyiket utasítás megváltoztatása teljesen megváltoztathatna. Jogositva lehetnék azon szempontból kiindulni, mintha a fölírás elfogadása azért sürgettenék oly annyira, hogy illy módon a kérdés praeoccupáltván, oly országgyűlési megállapodás keletkezék, melly talán komolyabb megfontolás után egészen más képen ítött volna ki. De tekintsük közelebbről a fölírás azon pontjait, mellyekre nézve a vélemények különbözők. Az 1790 : 10. értelmezésére nézve egészen gr. Dessewffy E. barátommal kezelt fogok. — A horvát ügyet illetőleg, azt tartom, ez épen olyan kérdés, hol az állítólagos ténynek oly módon megemlítése, mint az tervezetik, a kérdés érdemleges tárgyalását praeoccupálná, mert nem a körül forog a kérdés: adattak é ki fölsőbb rendelkezések? de a körül forog a kérdés: vajjon t. i. fölsőbb rendelkezések által olly kérdések döntettek é el, mellyek természetöknél fogva a törvényhozás köréhez tartoznak. Az új rendszerre nézve a kérdés érdemleges vitatását a maga idejére ugyan kívánám föntartani, de midőn az eziránti számos elmeftutatásra nézve egész kiterjedésben tolnai főispán ó mlgának nyilatkozatához járulok, figyelmemet ébresztette, hogy főrendi ujoncságról szólani hallottam. Azt hiszem, e' helyen, hol törvény és gyakorlat a jogok egyenlőségét megállapította, ezen jogokra nézve ujoncságról szó sem lehetvén, az legfőbb azon szellemi alárendeltségre vonatkozhatik, melly a közdolgok iránti nagyobb jártasság

a törvények bővebb ismerete, a közügyek helyesebb ügyesebb kezelési irányában létezhetik, és mellynek nyomtasztó érzetét magamban is e' tábla fényes tekintélyei ellenében sokszor tapasztaltam és most is tapasztalom, de a magyar közjogi élet nem e' teremre levén szorítva, valamint azt hiszem, hogy az ujoncság legkevesebbé hozható föl olyanok irányában, kik hosszabb időig megyékben és országgyűlésen közmegismeréssel működtek, ugy más részről a tapasztalás azt mutatta, hogy ezen ujoncságot az ezen főrendi tábla tanácskozásaiban hosszabb részvét sem képes mindig teljesen megszüntetni. Megemlített a népszerűtlenség is. Részemről a népszerűtlenséget méltányolni tudom ugyan, szerencsésnek tartom azt, ki meggyőződésének tisztaságát érezni tudván, népszerűséget is vala képes magának szerezni; de midőn a népszerűség 's népszerűtlenség fölhozatik, azt hiszem annak elemeit némileg fejtegetni kellene, és midőn a népszerűtlenség épen megyei kormányzóik irányában hozatik föl, a főkérdés eldöntése azoktól függ, kikkel a megyei kormányzó hivatalos és törvényes összeköttetésben állanak, és kiknek véleménye eldöntő mérleget vet a helyesen fölfogott népszerűség serpenyüjébe.“ — A főispáni fizetésekre nézve az 1536 : 32. tczből merített okoskodásokra nézve szóló megjegyzi, mikép „ezen argumentumnak sulya nem az „acceptare“ és „accipere“ iránti szóvitában, de egyenesen a törvény történeti fejtegetésében fekszik, melly szerint bizton állithatni, hogy a főispánok fizetések egyenesen a dicából kivévén, ezen törvények az ebbeli visszaélések megszüntetésére valának irányozva. Maga azon törvény, mellyet egy előttem szolt mgos ur előhozott, az 1536 : 34. ugy hangzik: „nemo etiam sponte oblatam dicam sine consensu regio accipere audeat, ut sua mttas intelligat: in quem finem dica offeratur.“ Ezen törvény ugy hiszem inkább mellettünk, mint ellenünk szól. És itt találkozom azon ellenzékkel, mellyet tegnap fölhozni hallottam, hogy az érdemleges vitatást elfogadni nem akarván, mintegy álarzalt küzdünk. Ezen ellenzék ugyesen használt fegyver, de meg fogja engedni azon m. ur, hogy mi ezen tactica által magunkat a szabadon választott csatatérről leszorítani nem engedjük, mert ha a czél elérésére elégséges lenne, hogy az ellenvéleményüek a vitási lehetőséget és képességet kétségbe vonják, álarzokat említsenek, akkor vajmi könnyű lenne minden többséget oda vinni, hogy nem ott, nem olly módon, nem azon téren folytassák a tanácskozást, mellyet ő helyesnek ismer, de azt, mellyet az ellenvéleményüek nekie kijelölnek, mit maga a mgos ur fölünk követelni nem fog. Részemről azon meggyőződésből indulok ki, és abban épen a tanácskozáskor lefolyta alatt megerősítettem, hogy a fölírás ugy, a mint fáll, egyáltalában nem felel meg a dolgok mostani állásának, mert ha aggodalmak léteznek, azok csak teljes őszinteség és komoly vitatás folytán szüntethetnek meg, nem pedig olly fölírás alapján, mellynek elfogadása egyik résznek azért ajánlatik, mert abban a sérelem és aggodalom kimondva nincs, mig a másik rész a fölírás épen azért pártolja, mert sérelmének 's aggodalmának kijelentését abban föltalálja, és nézetem szerint helyesen föltalálják, mert midőn a t. kk. és rr. az 1723 : 56. és 1536 : 36. tczre hivatkoznak, és kijelentik, hogy a megyei szerkezet irányában a kormány egyoldalú hatalmának terjeszkedése említettik, véleményem szerint az aggodalom körén túl mennek, mert ha igaz, hogy ezen intézkedések a törvényhozás körébe tartoznak, ha a fölhozott törvények megsértésével léptettek élethe, akkor véleményem szerint aggodalomra többé szorítkozni nem lehet, és alkotmányos polgár létemre ott, hol valódi törvényszegés létezik, ott nem aggodalmat, de határozottan sérelmet kívánék kimondani.“ — Ezeknél fogva szóló ujjolag is pohárnok ó exc. indítványát pártolja.

Előleg es. A' dec. 15ki kerületi ülésben a főrendi táblának viszonzózané a' kk. előadásokra teendő fölirat tárgyában vétetvén tanácskozás alá: K o s s u t h Lajos pest-megyei követ nem remélvén, hogy az alsó tábla e' tekintetben a felsővel meggyezzek, e' tárgy ennél fogva alkudozás tárgya nem lehetvén indítványozá: hogy az alsó tábla a' válaszfölrattól állna el, a' sérelmek tárgyalásába külön bocsátkozzék be. S o m s i c h Pál baranyai és B a b a r c z y Antal csongrádi követek ellenben a' további egyezkedést föntartandók, azon kérdést vélték tisztába hozandónak: hogy a' kk. és rr. előbbi fölirati javaslatuknál megmaradnak é? A' vitakozás be nem fejeztetvén jövő ülésre halasztatott. (Folyt. köv.)

101ik szám.

ÉRTESÍTŐ.

1847.

C s ö d ü l e t.
Mármaros vármegyében keblezett királymezői kir. kincstári sebészállomás 300 éges bizonyítványokkal ellátandó folyamodványait a' mármarosi kir. kincstári igazgatóságánál jövő évi január utolsó napján beadni kötelesek. 1—3

valamint 6000 ölnyi réttel és szabadlakal megürülvén, az ezért folyamodók szükségés bizonyítványokkal ellátandó folyamodványait a' mármarosi kir. kincstári igazgatóságánál jövő évi január utolsó napján beadni kötelesek. 1—3

Árverési hirdetés.
3616. sz. Folyó 1847dik évi december 20án reggeli 9 órától kezdve, a' tabáni vonalon kívül álló kir. hajózási raktárban, különféle elavult kötelek, hajózási fa és vas-Dunavizállás: Budán, dec. 18án 8' 3" 0" az 0 fölött melly nap a' hajóhidat kiszédték.

szerek, úgyszinte 1 hajlékkal ellátott nagyobb és 2 kisebb dereglye árveretés után kész fizetés mellett fognak eladatni. Budán, decemb. 6án 1847. A' kir. építési főigazgatóság által.